

EZBERSİZ EĞİTİM MODELİNİ DESTEKLEMELİK İÇİN ALT PROJELER

A. BEYAZ NOKTA VAKFI'NİN EĞİTİME YAKLAŞIMI

Eğitimin Genel Amaçları

Eğitim, «Bireyin içinde bulunabileceği fiziki, doğal ve toplumsal çevreler açısından, insanlık ailesinin gelişimine katkıda bulunmak ve böylece oluşan çevrelerin sürdürülebilirliklerini ve bu çevrelere kendi uyumunu da sağlayıp korumak amaçlarıyla imkanlarını, kısıtlarını ve bu çerçevedeki ihtiyaçlarını belirleyip kendi denetiminde giderebilmesine yardımcı olunmasını sağlamak ve özellikle de;

1. Doğruların tek olmadığı konusunda bilinç kazandırılması,
2. Kendisinin ve normal olarak herkesin güvenilir olduğu bilinç ve özgüveninin kazandırılması,
3. Genelde dilin, özelde ise Türkçe'nin en önemli sorun çözme aracı olduğu bilincinin kazandırılması»

biçiminde anlaşılmalı gereken bir süreçtir.

Ezbersiz Eğitim (EE) İlkeleri

Bu tanım çerçevesinde belirlenen ilkelere göre uygulanacak bir EE modeli ile onu destekleyecek EE alt projeleri oluşturulmuştur.

1. Ezbersizlik (Sorgulayarak Öğrenme)

Hiçbir durumda ve hiçbir şekilde, anlamadan bellenmemesi. Bellekte tutulması gereken her bilginin mutlaka “niçinler” ve “başka bilgilerle bağlantılarının bilinerek bellenmesidir”.

2. Gözetimsiz Sınav (Onur Sistemi)

Sınavların tümünün, herhangi bir gözetmen bulundurmaksızın, tamamen öğrencilere duyulacak güvene dayalı olarak yapılmasıdır.

3. Öğrenci Merkezlilik

“Öğretme yerine öğrenme” de denilebilecek bu yaklaşımda bilgi, beceri, tutum ve davranış edinme süreci öğreticinin değil öğrencinin denetimi altında yürür. Bu yaklaşımın nedeni, öğrenme olgusunun ancak öğrencinin öğrenme enerjisinin harekete geçmesi, onun ilgi alanına hitap edilmesi, onun öğrenme profiline uygun şekilde, dolayısıyla da öğrencinin denetimi altında sürmesi halinde meydana gelebilmesi gerçeğidir.

4. Gelişkin Türkçe

Anadilin, yalnız Türkçe dersi değil, bütün derslerin içine yerleştirilmiş olarak işlenmesidir.

5. Derin Algılamaya Dayalı Yabancı Dil

Bir “dil”, sözcükler ve bunların kullanım kurallarından oluşan bir sistem değildir. Dil, bir kültüre ait düşünme biçiminin simgesel (söz, yazı, resim tavır vb.) ifadesidir. Her kültürün düşünme biçimini o kültürün asırlar boyunca süren oluşum süreci belirler. Dolayısıyla diller, sözcükler açısından değil temelde bu oluşum süreçleri açısından ve bu nedenle de düşünme biçimleri açısından farklıdırlar. Sözcükler, terimler, deyimler, farklı olan bu düşünme biçimlerini ifadede kullanılan simgelerdir.

6. Senaryo Temelli Eğitim

İçerik bütünlüğünün korunması amacıyla konuların, öğrencilerin ilgi alanlarına hitap eden ve gerçek yaşam kesitlerinden oluşan “Senaryolar” içerisine yerleştirilerek işlenmesidir.

B. EE İÇİN ALT PROJE ÖZETLERİ

I. KONUYLA İLGİLİ OLANLARLA İLETİŞİM KURABİLMEK VE PROJELERİN, ÇEŞİTLİ KİŞİ VE KURULUŞLARIN KATKILARINI ALABİLECEK ŞEKİLDE TANITILIP SAHİPLENDİRİLMESİ İÇİN PROJELER

“Etkinler” haritasının çıkarılması

Resmi ve özel eğitim kurumları, öğrenci, veli ve benzeri ilgililerden oluşan bir kalabalık bir kitle içinde, ezber yöntemi konusunda “etkin” olan, karar süreçlerinde yetkili/etkili kurum ve görev sahiplerinin belirlenmesidir. Bunun belirli periyotlarla yapılarak yeni etkinlik kazanan ve/ya evvelce belirlenmemiş olanların eklenmesi, etkinlik kaybedenlerin çıkarılmasıdır.

“Yardımcı olabilecekler” haritasının çıkarılması

Eğitimin karar süreçlerinde yer almamakla birlikte, ezberle mücadelede herhangi bir biçimde yardımcı olabilecek kişi ve kurumların belirlenmesidir. Projeye maddi destek, zaman ve/ya emek ayırma gibi yardımlar söz konusudur. Bu amaçla bir gazetede büyükçe bir ilan yayınlayıp hem, yardımcı olabileceklere çağrı yapılması, hem ezberin tanımının verilmesi, hem de bu çerçeveye içine yerleştirilebilecek diğer mesajların verilmesi öngörülmektedir. Bunu yapabilmek için önce EE için istenecek yardımlar belirlenip “Bize Nasıl Yardım Edebilirsiniz?” Formu hazırlanmalıdır.

Eğitimle ilgili süreli (periyodik) yayınların taranıp belirlenmesi

Eğitim etkinliklerine erişmenin bir yolu da bu alandaki basılı, işitsel ve görsel kanalların belirlenmesidir.

Bu amaçla, Milli Kütüphane, eğitim fakültelerinin kütüphaneleri, gazetelerdeki eğitim köşeleri, eğitim dergileri, TV ve radyolardaki eğitim saatlerinin Beyaz Nokta Vakfı kütüphane görevlisince taranması öngörülmektedir.

Bu yapıldıktan sonra bu kanalların bir değerlendirmeye tabi tutulup, etkin olmayanlarının ayıklanması gerekir.

II. KONUyla İLGİLİ OLANLARIN BİLGİLENDİRİLMESİ İÇİN PROJELER

EE Bülteni Çıkarılması

Projenin amacı (ilk defa bülteni okuyacaklar için),

- projedeki son gelişmeler,
- çağrılar,
- yeni alt-projeler,
- okuyuculardan gelen öneriler (varsa),
- konuyla ilgilenenlerin yapması gerekenler (başvuru telefonu, vbg.),

bilgileri çok kısa olarak yer alacaktır. Gelişmelerin yoğun olması halinde bu köşe bir "insert" haline getirilecektir.

EE Uygulamak ve bilgi edinmek isteyenler için iletişim ve paylaşımı sağlayacak bir platform oluşturulması

EE hakkında bilgi edinmek ve uygulamak isteyenlerin fiziki ortamlar dışındaki iletişimlerini de sürdürürebilmeleri esastır. Bunun için internette sanal iletişim platformu oluşturulmalıdır.

III. TÜM "EZBERSİZ EĞİTİM" PROJELERİNE NAKDİ VE/YA AYNİ DESTEK SAĞLANMASI İÇİN PROJELER

Bu doküman aracılığıyla potansiyel sponsorlara çağrı yapılması

"Ezbersiz Eğitim" projesi kapsamında düşünölebilen tüm alt-projeleri içeren bu dokümanın bastırılarak, bu projelerin ayni ve/ya nakdi olarak desteklenmesi çağrısını da içeren bir üst mektupla birlikte potansiyel sponsorlara dağıtılması, ellerine ulaşp ulaşmadığının gönüllü elemanlar marifetiyle kontrol edilmesi, sonuçların da izlenmesidir.

IV. "EZBER" KAVRAMININ DOĞRU ANLAŞILMASI İÇİN PROJELER

"Bilgi Konisi" kavramının resimlenmesi (illüstrasyon) ve dağıtımı

Bir ters kesik koninin geniş tabanı üzerindeki çok ve çeşitli bilgilerin, dar tabana doğru inildikçe aralarında birleşip, sonunda dar tabana varılınca daha az çeşit ve miktarda bilgiye dönüştüğünün resimlenmesi ve bunun poster biçiminde bastırılarak okullara ve velilere eriştirilmesidir.

Bilgi Konisi resimlemesinin, defter iç kapaklarında da kullanılması

Kırtasiye firmaları tarafından üretilen defter ve bloknot iç kapaklarına, ezbersizliği (sorgulayarak öğrenme) konusunu işleyen yazı ve örnekler konulmalıdır.

“Ezber Nedir, Ne Değildir?” yapışanları (sticker) yapımı

İçinde, “Ezber, hakkında kuşku bulunmayan bilgilerin akılda tutulmasıdır. “Doğruluğu hakkında merakla dayalı kuşku duyulan bilgiler ezber değildir” yapışanlarının çok sayıda (örneğin 1 milyon) yapıp okul çevrelerine dağıtılmasıdır.

Bu tür yapışanlara karşı özellikle çocuklarda bulunan merakın, ezber kavramının doğru yere oturtulmasında yararlı olacağı düşünülmelidir. Bu alt-proje, yapışanın tasarımı ile bunların yapımı ve dağıtımından ibarettir. Dağıtımın BN örgütüne yapılacağı, ayrı bir masraf yapılmayacağı düşünülmektedir.

BN Vakfı, BN Dernek ve Duyarlık Grupları tarafından yazılan tüm mektupların içine birer adet konulması, tüm BN örgütüne mensup kişilerin kişisel mektupları içine koymaları da özendirilebilir.

V. “EZBER” YÖNTEMİNİ DESTEKLEYEN ÖGELERİN BELİRLENMESİ VE BUNLARIN GİDERİLMESİ İÇİN PROJELER

Test yöntemiyle yapılan sınavların, ezbere yol açmayacak şekilde düzenlenmesi gereğinin anlaşılması için çalışmalar:

a. Mektupla başvuru

Milli Eğitim Bakanlığı, ÖSYM ve YÖK’ e birer mektup yazılarak, test yoluyla yapılan sınavlarda, çok sayıda soruya, ancak ezberleyenlerce yanıtlanabilecek kadar bir süre verilmesinin, ezberi destekleyen önemli bir faktör olduğunun anlatılmasıdır.

b. Test-geleneksel sınav yöntemlerinin karşılaştırılması

Yürürlükteki biçimde (çok sayıda soru’nun, kısa sürede yanıtlanmasının istenilmesi) yapılan test sınavlarında başarılı olmuş öğrencilerin, aynı soruları geleneksel yolla da yanıtlanmasının istenilmesi ve bu iki yöntemin karşılaştırılmasıdır.

Ayrıca, mevcut yöntemle yapılan sınavlarda başarılı olamayan öğrencilerin geleneksel yol kullanılsaydı başarılarının ne olacağı da araştırılacaktır.

Böylece, mevcut uygulama biçiminin ezbere yol açtığına kanıtlanması öngörülmektedir. Bu araştırmaların iki ayrı alt-proje biçiminde yapılması öngörülmekte olup :

a. Çalışmanın bir üniversiteye yaptırılması

Çalışma tahminen, 24 adam x aylık bir araştırma projesi biçiminde bir üniversiteye yaptırılabilir.

b. Bu konuda bir master ya da doktora tezi hazırlanması

“Ezbersiz Eğitim” ile ilgili akademik çalışmalar

Bu alt projelerin bilimsel olarak desteklenmesi için bir dizi çalışma öngörülmektedir.

a. Ezbere yol açan nedenlerin, bunların ağırlıklarının ve giderilme yollarının irdelenmesi,

b. Ezbersiz eğitim uygulaması için yeni metotlar geliştirilmesi,

Araştırmanın bir üniversiteye yaptırılması ve bunun için etkinler veri-tabanından yararlanılması öngörülmektedir.

“Bilim Çantası”nın çocuklara ulaşmasının sağlanması

İçinde; çocuğun merakını uyandıracak, bilimin basit ama o ölçüde de yaşamımıza yön veren gerçeklerini bizzat dokunarak hissetmesine yol açmak amacıyla içinde teleskop, mikroskop, TÜBİTAK kitapları, merak listeleri vb. bulunan “Bilim Çantası”nın öğrencilere ve okullara ulaştırılması sağlanmalıdır. Bu proje Bilim Merkezi Vakfı işbirliği ile başlatılmış ve Bilim Çantaları hazırlanmıştır. Bu yolla, çocuk ve gençlerin meraklarının uyandırılması ve öğrenme isteklerinin canlandırılması amaçlanmaktadır.

“Bilim Çantası” nı çok sayıda çocuğa eriştirebilmek için çeşitli yayın organları kanalıyla küçük katkı sahiplerinin etkilenmesi öngörülmektedir.

Şaşırtıcı “Ezber” örneklerinin (saçmalık düzeyinde) esas alınacağı, Guinness Rekorları benzeri bir “Ezber Örnekleri Sistemi” oluşturulması

“Ezber”e bilgi ve/ya ezberci davranış” örnekleri toplanıp, belli bir değerlendirmeden geçirildikten sonra, Guinness Rekorlar Sistemindekine benzer bir şekilde yayımlanacaktır.

Bu tür bir derlemenin aşağıdaki yararı olacağı varsayılmaktadır.

VI. Toplumumuzun ezbere dayalı bilgi ve davranışlarının çokluğunun kanıtlanması

VII. “Ezber” den vazgeçilmesi için bir baskı aracı oluşturması

Bunun gerçekleştirilmesi için önce çok sayıda kişi ve okuldan (bilhassa öğretmenlerden) ezber örnekleri istenecek; kaynakları da belirtilmek üzere toplanan örnekler, oluşturacak bir jüri tarafından değerlendirilecektir. Guinness sisteminin işleyişi öğrenilerek uygun olan yanları bu sistem için kullanılacaktır

VI. EZBERSİZ EĞİTİM”İN NASIL YAPILACAĞI KONUSUNDA YOL GÖSTERMEK İÇİN PROJELER

“EE Elit Ağı” oluşturulması

Ezbersiz Eğitimi uygulayan öğretmenler arasında “Ezbersiz Eğitim Elit Ağı oluşturulması yoluyla öğretmenlerin birbirleri ile etkileşim ve dolayısıyla da dayanışma içine girebileceği mekanizmalar oluşturulması yönünde çalışmalar da hedeflenmiştir. (örneğin bir dernek kurulması ve/ya rozet, künye, kravat iğnesi takılması vb. yollarla ezbersiz eğitim yapanların diğerlerinden ayırt edilmesi gibi.)

EE’ye “İlk adım” uygulamaları

Ulusal müfredat, öğretmen, öğrenci, veli okul yöneticisi ve ME Bakanlığının, hatta eğitim akademisyenlerinin, eğitim konusundaki anlayış ve tutumlarını önemli ölçüde değiştirmelerini gerektiren ezbersiz eğitime tam olarak geçişin belirli bir süreyi alacak bir süreç olduğu bilinmektedir. Bu sürecin ilk adımları olarak,

- “öğretilen her bilginin, mevcut bilgilerle ilişkilendirilmesi”,
- bu o an için mümkün olamıyorsa (ön bilgi yetmezliği vbg nedenlerle)
- “öğrenilen bilginin, nedenlerinin merak edilmesi alışkanlığının kazandırılması”,
- “bazı sınavların açık defter-açık kitap sistemine ve tümünün onur sistemine göre yapılması” gibi adımlar öngörülmektedir.

Bu amaçla yakın ilişkiler içinde bulunan okullarda uygulama için girişimde bulunulması düşünülmektedir. Uygulama için başvuran okullarda belirli bir model uyarınca uygulama yapılması öngörülmektedir.

VII. EZBERİN YOL AÇTIĞI SONUÇLARIN TESBİT VE SERGİLENMESİ İÇİN PROJELER

Ezberin yol açtığı sonuçların incelenip şematize edilmesi

Ezber, yalnızca bir öğretim yöntemi olarak okulu ilgilendirmez. Merak duyguları ve yaratıcılığı söndürülmüş bir çocuk erişkin hale geldiğinde, bu yoksunluklarını, çeşitli biçimlerde davranış ve tutumlarına yansıtır. Sonuçta, ezberin olumsuz izleri, bireysel ve toplumsal yaşamımızın tümkesitlerine yayılmış olur. Bu alt-proje, bu yayılmışlığı kanıtlamayı, böylece de toplumun alarme edilmesini amaçlamıştır.

Sistem mühendisliği gösterim biçimine göre şematize edilecek “ezberin ardışık sonuçları” nın, toplumun çeşitli kesimlerinin ilgisini çekebilmesi için öngörülen alt projeler şunlardır:

Ezbersiz eğitim konusunda katkıda bulunmak isteyen kişilere, kapsam, süre, bütçe gibi özellikler açısından “küçük” sayılabilecek alt-projeler verilebilecektir. Bunun için, zaman kaybettirici ilgi gösterici yerine gerçek katkı sahiplerine erişebilmek için, bu dokümana bir ücret karşılığı sahip olunabileceği belirtilecektir.

Ezberin yol açtığı psikolojik travmaların araştırılması

Yoğun bir belleme baskısı altında çeşitli sınavlara hazırlanan çocuklar arasında psikolojik sorunların sıklığının araştırılması için hastanelerin psikiyatri kliniklerinde bir araştırma yapılmasıdır.

VIII. “EZBERSİZ EĞİTİM” UYGULAMALARINI BAŞLATMAK VE

YAYGINLAŞTIRMAK İÇİN PROJELER

EE için Çalışma Gruplarının, “Çabuk Başvuru Kartı” türünde belgeler hazırlaması

Ezbersiz eğitim ilkelerine göre, çeşitli derslerin çeşitli düzeylerde nasıl işleneceğinin belirlenme çalışmaları yapılacaktır.

Yapılan çalışmalar, kent ya da kırsal kesim okullarındaki öğretmenlerce günlük çekilmeden kullanıma sokulabilecek biçime getirilecektir. Bu amaçla, karmaşık kullanımlı aletlerin kalın el kitaplarını okumaya gerek kalmadan aletleri kullanabilmek için hazırlanan “Çabuk Başvuru Kartı” (Quick reference card) benzeri belgeler hazırlanacaktır.

Böylece bir kent ya da köy okulundaki öğretmen, kendi sınıfında ezbersiz eğitimi nasıl yapabileceğini öğrenebilecektir.

Bu amaçla, herbiri yaklaşık onar kişiden oluşan, 30 kadar çalışma grubunun kurulması öngörülmektedir. Her bir grup, bir ders ile ilgili çalışmaları yapacaktır.

Çalışma Grupları, kendi tesbit edecekleri yöntem ve süre içinde çalışmalarını yaparlar, gerekirse dışardan hizmet satın alabilirler. Yaklaşık 1 ay süreceği tahmin edilen, 300 aylık bu çalışmalar sonunda, başlangıçta belirtilen Çabuk Başvuru Kartları ve bunların geniş açıklamalarını içeren kitapçıklar elde edilmiş olacaktır.

EE'nin temelleri ve uygulamaları konusunda veri-tabanı oluşturulması

Bu alt proje “Ezbersiz Eğitim Uygulamaları veri-tabanı oluşturulması” adı ile başlatılmış ve bu projenin bir bölümü tamamlanmıştır. Bu projenin geliştirilerek çok daha kapsamlı bir hale dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla EE'nin temelleri konusunda date-base oluşturulması ve bunun kurum dışından alım yoluyla yaptırılması için çalışmalar öngörülmektedir. BN web sayfasında oluşturulacak bu date-base'de bulundurulacak bilgiler:

- Yazılı, sesli ve görsel her türlü eğitim aracına ulaşılabilecek kaynakların adresleri
- EE yapan okulların adresleri
- Eğitim kitapları yazarlarının adresler
- Eğitim araçları üreten firmaların adresleri

şeklinde öngörülmüştür.

Programların/senaryoların üretilmesi

Ezbersiz eğitim'in geniş kitlelere ulaştırılmasının sağlanması için ulusal ve yerel TV ve radyo network'ünde yayınlanacak programların/senaryoların üretilmesi varsa mevcutların satın alınması planlanmaktadır.

EE modüllerinden Senaryo Temelli Eğitim'in yaygınlaştırması amacıyla Türkiye Geneline Öğretmenler için yarışma düzenlenmesi

Ezbersiz Eğitim uygulamalarının yaygınlaşması için müfredat konularının öğrencilerin ilgi alanlarıyla birleştirilerek hazırlandığı senaryolar üretilmesine dayalı bir yarışma düzenlenmesi öngörülmektedir. Tüm Türkiye genelinde duyurulması planlanan bu yarışma sayesinde projenin öğretmenlere tanıtımı ve benimsetilmesi amaçlandığı gibi uygulamaya yönelik "senaryo" örneklerinin artması sonucu, öğretmenler için "senaryo örnekleri" kılavuzu hazırlanması da planlanmaktadır.

Yarışmanın duyurulması ve Senaryo Temelli Eğitim hakkında dokümanın dağıtımı için MEB olanaklarından yararlanılması için girişimde bulunulması öngörülmektedir.

Yazıya Gelen Yorumlar

1

[celal gürsoy](#)

16 Ocak 2009'de söylemiş

bu eğitimi bodrumda vermeniz düşünülebilir mi?

saygılarımla

celal gürsoy

bosiad

genel koordinatörü

0533-2090311

2

[ALİ BAYRAK](#)

23 Mart 2009'de söylemiş

Emeği geçenlere şükranlarımı sunuyorum.Eğitmciler için(araştıranlar) gerçekten faydalanılması gereken bir çalışma.

Bu çalışmanız eğer ücretsiz ve meb.nin eksiklerini kapatmak için acaba Bursa Gürsu ilçesinde bire çalışma yapmanız mümkün mü? Çalışmalarınızda başarılar diler saygılar sunarın.

Ali BAYRAK
Bursa/Gürsu
Zafer İlköğretim okulu Md.V.

3

bora gebedek
14 Nisan 2009'de söylemiş

ben bora gebedek zonguldakta bu vakfın ayağının olması mümkünmüdür saygılarımla

zonguldak\merkez
bahçelievler ilköğretim okulu

4

[hüseyin yaşar](#)
02 Eylül 2009'de söylemiş

EE için öğretmenin mutlaka inanması ve benimsemesi en başta gelen koşul.2000' li yılların başında İzmir'de bir Özel Okulda denenmişti. 28 öretmenden 25'i karşı çıkmıştı Dikkat edilirse, eğitim alanında ezbersizlik değil, ezberin daha iyi nasıl yapılacağı- uygulanacağı konuşuluyor. Elem verici olan da bu.

5

demet stigner
17 Eylül 2009'de söylemiş

sizi can-ı gönülden destekliyorum. antalya'da herhangi bir çalışmanız var mı? oğlum bu sene 1. sınıfa başlıyor. devlet okuluna gidecek. okul oldukça iddialı, öğretmenler gördüğüm kadarı ile hevesli ve öğrencilerine değer veren insanlar. onlarla da işbirliği yapılabilir mi? hepimize kolay gelsin.

6

[günay güzel](#)
17 Kasım 2009'de söylemiş

Ezbersiz eğitim ile ilgili çalışmalardaki haklılığınız yıllar geçtikçe dahada ortaya çıkıyor.